

КОНКУРЕНТОЗДАТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті обґрунтовано нові вимоги ринку праці до педагога професійного навчання; проаналізовано різні підходи до трактування поняття "конкурентоздатність"; уточнено сутність терміна "конкурентоздатність педагога професійного навчання".

Ключові слова: конкурентоздатність, ринок праці, педагог професійного навчання.

И. Гузий. Конкурентоспособность будущего педагога профессионального обучения: теоретический аспект. В статье обоснованы новые требования рынка труда к педагогам профессионального обучения. Проанализированы различные подходы к трактовке понятия "конкурентоспособность", уточнена сущность понятия "конкурентоспособность педагога профессионального обучения".

Ключевые слова: конкурентоспособность, рынок труда, педагог профессионального обучения.

I. Guzy. The competitiveness of the future teacher of vocational training: theoretical aspects. In the article the new labor market requirements for training teachers are founded. Different approaches to the interpretation of the concept of "competitiveness" are analyzed, it is clarified the essence of the concept of "teacher competitiveness of vocational training".

Keywords: competitiveness, labor market, vocational training teacher.

Мета: обґрунтувати вимоги до педагога професійного навчання; дослідити таку категорію, як конкурентоздатність.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Тенденція видозміни ринку праці, у тому числі й ринку освітніх послуг, спричинена інноваційними економічними перетвореннями. Нині професійне середовище (ринок освітніх послуг) висуває до педагога професійного навчання нові професійні функції, орієнтовані на автономність, відповідальність, здатність самостійно визначати професійні й особистісні пріоритети, мобілізувати всі зусилля, метапрофесійні якості для задоволення професійних та особистісних потреб. За таких обставин конкурентоздатність є важливим інструментом у забезпеченні якісного процесу становлення педагога професійного навчання на особистісному, професійному й соціальному рівнях.

Разом із розвитком інтегральної компетентності, мобільності й креативності конкурентоздатність майбутнього педагога професійного навчання передбачає застосування широкого спектра педагогічних стратегій у забезпеченні конкурентоспроможності послуг, якими є якісна підготовка "...конкурентоспроможних робітників із високим рівнем фахових знань, умінь, навичок і професійної мобільності, які відповідають вимогам науково-технічного прогресу і ринковим відносинам в економіці, виховання соціально активних членів суспільства, формування в них творчого мислення та людських якостей" [17, 11].

За таких обставин посилюється актуальність спрямованості освітнього процесу на формування конкурентоздатних майбутніх педагогів професійного навчання у ВНЗ. Поняття "конкурентоздатність" через етимологічну й змістовну складність і досі є недостатньо конкретизованим у філософській, психологічній, особливо педагогічній науці.

Поряд з цим виникає необхідність у теоретичному обґрунтуванні базового поняття дослідження – "конкурентоздатність майбутнього педагога професійного навчання".

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичною основою для уточнення суті терміна "конкурентоздатність майбутнього педагога професійного навчання" слугують різноаспектні дослідження щодо вирішення концептуальних проблем філософії освіти і професійної педагогіки, представлені науковими доробками вітчизняних і зарубіжних учених (В. Андрущенко, С. Батишев, С. Гончаренко, Е. Зеєр, В. Кремень, Н. Ничкало, Дж. Равен, В. Радкевич, Л. Сушенцева, В. Ягупов та ін.); важливими для нашого вивчення є праці, де обґрунтовано процеси формування й розвитку професійної компетентності педагогічних праців-

ників (В. Байденко, Т. Браже, І. Зязюн, Л. Лук'янова, Ю. Татур та ін.); особливого значення заслуговують роботи, присвячені розгляду особливостей професійної підготовки педагогів професійного навчання, формування в них професійно важливих й особистісних якостей (Т. Сулима, Л. Щербак, О. Щербак та ін.).

У контексті дослідження конкурентоздатності майбутніх педагогів професійного навчання цінними для аналізу є дисертаційні роботи й наукові статті, у яких ідеться про розвиток ключових компетентностей фахівців (В. Басараб, І. Борець, С. Кравець, В. Ягупов та ін.), формування професійної мобільності (Є. Іванченко, Л. Сушенцева); конкурентоздатності (А. Ангеловський, Л. Бодьян, В. Медведь, О. Сушенцев, В. Халіпова та ін.).

Виклад основного матеріалу дослідження. У Тлумачному словнику української мови термін "конкурувати" – це суперничати, змагатися, добиватись першості [20, 219]. У психологічних джерелах поняття "здатність" – це властивість індивіда, яка визначає його можливість, спроможність, нахил до виконання певної діяльності. Наприклад, мається на увазі здатність до навчання, трудової діяльності (професійна придатність) тощо. Здатність зумовлюється рівнем знань, здібностей, умінь, навичок, особистісними якостями (рисні характеру і темперамент, особливості емоційно-вольової сфери). Вона опосередкована умовами діяльності й вимогами соціального оточення. Здатність не є чимось незмінним, вона розвивається, поглиблюється, диференціюється в ході практичної діяльності людини. Значну роль тут відіграють її природні нахили, задатки [28, 59].

В енциклопедичній літературі "конкурентоспроможний" – це такий, що у змозі витримати конкуренцію, протистояти конкурентам. Конкурентоспроможний – здатний до конкуренції, суперництва, боротьби за досягнення кращих наслідків, змагання [5, 464].

Енциклопедія освіти надає таке визначення: "конкурентоспроможність працівників" – це показник якості професій-

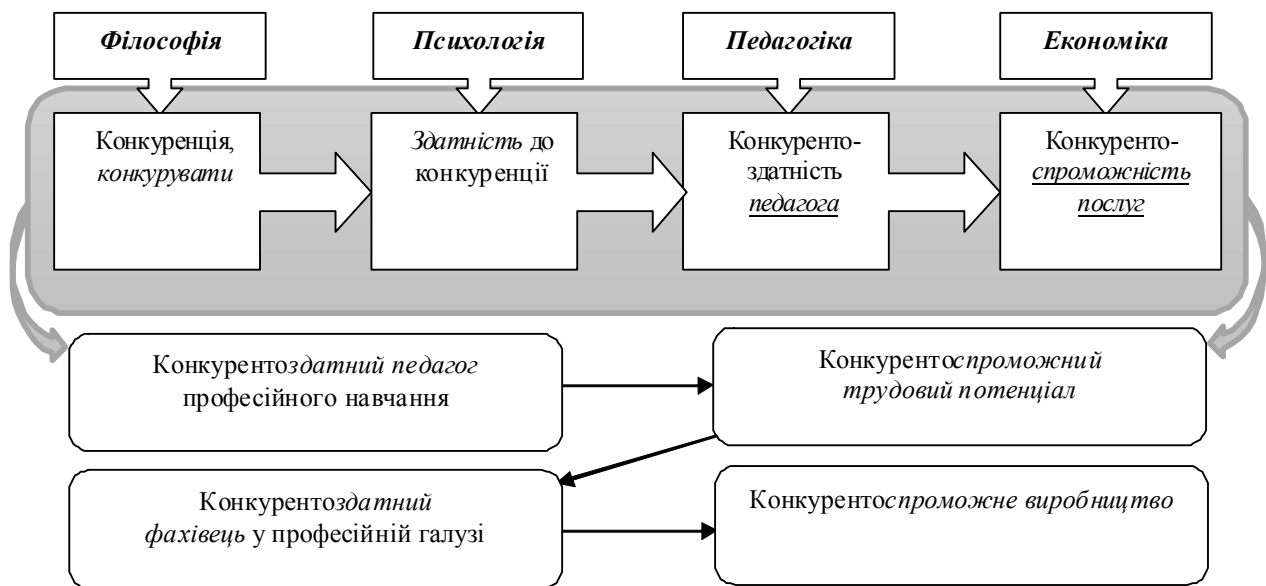

Рис. 1. Співвідношення понять «конкурентоздатність» і «конкурентоспроможність»

(розроблено автором)

ної підготовки, можливості реалізації професійних та особистісних якостей працівника в реальних умовах праці. Це здатність діяти в умовах ринкових відносин й отримувати при цьому прибуток, достатній для науково-технічного вдосконалення виробництва, стимулювання працівників і підтримки продукції на високому рівні [8, 414]. Тут також йдеться й про те, що конкурентоспроможність працівника забезпечує конкурентоспроможність продукції, що визначається якісними й вартісними характеристиками, котрі дозволяють максимально задовольнити конкретні потреби споживача. У такому тлумаченні вбачається економічна спрямованість поняття, орієнтована на досягнення якості й конкурентоспроможності товару, продукту.

Означене пояснюється тим, що термін "конкурентоспроможний" виник на базі економічного поняття "конкурентоспроможність товару", однак стосовно педагога професійного навчання ми застосовуємо іменник "здатність", як похідний від прикметника "здатний", що означає "набула властивість чи підхожість людини або речі до чогось" [29]. Здатність характеризує людину, яка під впливом тих або інших умов у житті набула певних властивостей. Якщо саме дієслово "конкурувати" має діяльну основу, то дії, які здійснює особа для задоволення конкретної потреби, є усвідомленими, результат яких залежить від рівня сформованості здатності до змагання, досягнення першості, успіху. Більше того, особистість, у котрої добре

розвинені здатності до продуктивного перетворення професійних знань, умінь, навичок досвіду, може (здатна) створити в межах своєї діяльності всі умови для забезпечення конкурентоспроможного товару (продукції) і водночас бути конкурентоздатною на ринку послуг.

Ми погоджуємось з тим, що поняття "конкурентоздатність" є категорією філософських, економічних, психологічних і педагогічних наук; у вузькому значенні особистість як "носіє" такої властивості (конкурентоздатності) є основним перетворювачем будь-якої діяльності, здатним до приведення результатів цієї діяльності (товари, продукція, послуги) до рівня їх конкурентоспроможності на ринку праці.

Сфера майбутньої професійної діяльності педагога професійного навчання характеризується наданням якісної професійної підготовки суб'єктам навчання. Ідеться про те, що конкурентоздатний педагог забезпечує конкурентоспроможність наданих ним освітніх послуг, результатом яких є підготовка конкурентоспроможного трудового потенціалу (робочої сили). У той же час кожен випускник має бути конкурентоздатним фахівцем щодо обраного виду професійної діяльності, забезпечувати конкурентоспроможність продукції в межах виробництва. Схематично заявлені міркування представлені на рис. 1.1.

Результати наукового пошуку щодо розуміння суті поняття "конкурентоздатність" привели до виокремлення когорти дослідників, котрі розглядають

означену дефініцію в соціально-психологічному аспекті (Т. Бабенко [3], Л. Мігіна [14], А. Овчаров [19] та ін.).

Конкурентоздатність, на переконання Т. Бабенко, є динамічним, системним особистісним утворенням, що характеризується сукупністю сформованих особистісних та професійних якостей, що визначають його успішність у професійній та соціальній діяльності [3, 20]. Як розмірковує А. Овчаров, конкурентоздатність – це багатомірна характеристика, залежить від зовнішніх і внутрішніх умов: від розвитку професійних тенденцій, особливостей особистісних якостей та професійних компетенцій, особливостей досвіду особистості, її мотивації, орієнтації, переваг, поведінкових стратегій [19]. Л. Мігіна в розвитку конкурентоздатної особистості вбачає розвиток рефлексивної особистості, здатної організувати свою діяльність та поведінку в динамічних ситуаціях, що володіє новим стилем мислення, нетрадиційними підходами до вирішення проблем, адекватним реагуванням у нестандартних ситуаціях [14, 98]. Автор акцентує на тому, що складовою характеристикою конкурентоздатності особистості є компетентність.

У даному контексті Л. Сушенцева підкреслює, що сучасний ринок праці вимагає від конкурентоспроможного робітника не тільки володіння спеціальними професійними знаннями, уміннями та навичками, а й ключовими компетенціями [31, 282]. Ми поділяємо наукові висновки автора, що для забезпечення

конкурентоспроможності на ринку праці необхідно бути і професійно мобільним фахівцем; останнє тлумачиться ученим як "...інтегрована якість особистості, що є необхідною для її успішної життєдіяльності в умовах сучасного ринку праці. Вона виявляється в професійній діяльності і забезпечує самовизначення, самореалізацію в житті і праці на основі сформованості ключових компетенцій та базових професійних (ключових) кваліфікацій і прагненні особистості змінити не тільки себе, а й професійне поле та життєве середовище; ...передбачає готовність до зміни виконуваних професійних завдань, до зміни робочого місця, здатність швидко освоювати нові види робіт, нові спеціальності" [31, 118].

Про співвідношення між поняттями "конкурентоздатність" і "ключові компетенції" ідеться в дослідженнях В. Басараба, який зазначає, що основною метою формування ключових компетенцій у майбутніх фахівців є підвищення їхньої конкурентоспроможності й мобільності [4, 57]. У свою чергу, С. Кравець наголошує на значенні оволодіння функціями, які ключові компетенції вони виконують у життєдіяльності кожної людини, зокрема, такі, як: формування в людини здібності навчатися й самонавчатися; забезпечення випускникам гнучкості у взаєминах з роботодавцями; закріплення стійкості та зростаючої успішності в конкурентному життєвому середовищі тощо [12, 57]. Володіння ключовими й базовими компетенціями у своїй професійній галузі О. Сушенцев визначає основною ознакою конкурентоздатності, розширюючи структуру конкурентоздатного майбутнього фахівця комунікативними компетенціями, професійною мобільністю, прагненням до саморозвитку, знаннями, вміннями та навичками у професійній галузі; інформаційною компетенцією; психологічною готовністю до конкурентоздатної поведінки; творчим потенціалом; здатністю до самооцінки, рефлексії, саморегуляції і прогнозування; самостійністю у розв'язанні проблем, знаннями та вміннями варіативно їх розв'язувати [30, 46]. Однією з організаційно-педагогічних умов формування конкурентоздатності випускників Ж. Шуткіна виокремлює розроблення системи педагогічного впливу на студентів з метою формування в них ключових компетенцій особистості, що зумовлюють позитивну динаміку процесу формування конкурентоздатності [32, 6].

Виходячи з визначення поняття "ком-

петентність/компетентності" як здатність особи до виконання певного виду діяльності, що проявляється через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості [25], можна передбачити, що такі інструментальні засоби компетентнісного підходу, як "професійна компетентність" і "ключові компетенції", забезпечують розвиток конкурентоздатності особи, а з іншої сторони – розвиток конкурентоздатності веде за собою систематичне вдосконалення усіх видів компетентностей.

Конкурентоздатність у компетентнісній системі є інтегративною якістю особистості, розвиток якої обумовлюється рівнем сформованості інтегральної компетентності й метапрофесійних якостей. Останні, на переконання Е. Зеєра, містять комплекс психологічних якостей, здібностей, що забезпечують ефективне виконання інтегративних дій, які виступають у формі конкретних, часткових видів діяльності [11, 50].

На основі структурного аналізу Л. Сушенцева у складі метапрофесійних якостей визначає: самоменеджмент, підприємливість, соціально-професійну мобільність, комунікативність, соціально-професійну відповідальність, практичний інтелект, креативність [31, 228].

Виходячи з того, що педагог професійного навчання може конкурувати (у значенні проявляти певну діяльність) завдяки сформованості здатності до цієї діяльності (як психологічна якість), то до структурних складових метапрофесійних якостей слід віднести й конкурентоздатність, яка функціонально вможливить якісне виконання професійних функцій через максимальну реалізацію власних можливостей задля самореалізації.

Ефект реалізації педагогічних стратегій у досягненні освітніх цілей ґрунтується на особливостях функціонального виявлення конкурентоздатності майбутнього фахівця в педагогічному середовищі.

Досліджуючи конкурентоздатність особистості в педагогічному аспекті, В. Андрєєв визначає, що конкурентоздатній особистості характерні прагнення і здатність до високої якості та ефективності своєї діяльності, а також до лідерства в умовах змагальності, суперництва й напруженої боротьби зі своїми конкурентами [2, 48]. І. Верьовкін узагальнює, що конкурентоздатному майбутньому педагогу приманні такі властивості: високий рівень працездатності; прагнення до якісного кінцевого результату;

стресостійкість, здатність долати труднощі; творче ставлення до справи, праці; прагнення до професійного самовдосконалення; здатність до прийняття відповідальних, часом ризикованих рішень; комунікабельність, здатність до кооперації, співпраці, співтворчості; здатність до швидкого освоєння нової справи; здатність до самоосвіти, самореалізації, саморозвитку [6].

Нові вимоги й потреби освітнього простору ведуть до розширення сфер застосування конкурентоздатності майбутнього педагога професійного навчання, розподіляючи акценти функціонального призначення цього особистісного ресурсу не тільки в постійно оновлюваній педагогічній площині, а й в умовах прогресивного поступу в налагодженні оптимальної взаємодії між навчальними інституціями й представниками ринку праці, органами влади, громадськими організаціями тощо. Процеси узгодження й реалізації інтересів тих, хто надає послуги, із тими, хто ними користуються, прийнято називати соціальним партнерством, різноплановість функцій якого "...спрямовується на забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних працівників, модернізацію матеріально-технічної бази навчального закладу, стимулювання і мотивацію учнів, викладачів, майстрів виробничого навчання, працевлаштування випускників, профорієнтаційну роботу тощо" [31, 156].

Розуміння суті соціального партнерства засвідчує, що конкурентоздатність майбутнього педагога професійного навчання в умовах взаємодії між учасниками цього процесу забезпечує реалізацію сучасних педагогічних принципів інноваційності, креативності, партнерства й співробітництва, діалогічності, інтегративності, технологічності, інформатизації, зовнішньоекономічної інтеграції та ін. через конструктивну взаємодію представників освітніх послуг і соціально-економічних структур.

Немає сумніву, що конкуренція в економіці є механізмом її розвитку; суперництво на ринку праці стимулює до вдосконалення умов виробництва; лідерство в галузі забезпечує сталі позиції підприємств на вітчизняному й міжнародному економічних просторах. Конкурентоздатність особистості є також рушієм розвитку економіки, однак цьому передують формування й утвердження на особистісному рівні системи цінностей, орієнтованої на саморозвиток, і мотивів до здійснення діяльності, спрямованої на успішний результат.

Таким чином, на філософському, психологічному, педагогічному й економічному рівнях у змісті поняття "конкурентоздатність" прогностично закладено досягнення ефективного результату - конкурентоспроможність товарів і послуг. З позицій особистісного підходу, "конкурентоздатність" є індивідуальною якістю особистості, необхідною для безперервного професійного розвитку майбутнього педагога нової генерації. Діяльнісний аспект означеного феномена пояснюється тим, що досягнення будь-яких результатів супроводжується окремими діями, які є мотивовані й усвідомлені та реалізуються за допомогою різних способів, прийомів, методів у конкретному виді діяльності. Здатність конкурувати потребує знань, умінь, навичок (компетенцій та компетентностей), метапрофесійних якостей, що й підтверджує компетентісну основу конкурентоздатності майбутнього педагога професійного навчання.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. На основі здійснених обґрунтувань суть поняття "конкурентоздатність майбутнього педагога професійного навчання" конкретизуємо як інтегративну особистісну якість, яка усвідомлено відтворюється мотивованими діями в конкретних умовах професійного та соціально-економічного середовища й передбачає ефективність у досягненні результату завдяки комплексній мобілізації та функціональному спрямуванню ресурсів її структурно-змістовних компонентів. Означений висновок декомпозиціонує нові завдання дослідження щодо структурно-змістовних компонентів конкурентоздатності майбутнього педагога професійного навчання: їх визначення й обґрунтування функціонального призначення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Pedagogical Constitution of Europe = Педагогічна Конституція Європи = Педагогическая Конституция Европы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.argue.org/index.php/uk/chasopys-yevropeiski-pedahohichni-studii/pedahohichna-konstytutsiia-uevropu>. – Загол. з екрана.
2. Андреев В. И. Конкурентология [текст]: учеб. курс для творческого саморазвития конкурентоспособности / В. И. Андреев. – Казань: Центр инновационных технологий, 2004. – 468 с.
3. Бабенко Т. Соціокультурне середовище ВНЗ як фактор становлення конкурентоздатності особистості / Т. Бабенко / Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/Tmpvd/2012_16_1/statii/03.pdf. – Загол. з екрана.
4. Басараб В. Я. Формування ключових компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних у професійно-технічних навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Володимир Ярославович Басараб. – Хмельницький, 2016. – 286 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К., Ірпінь: ВТФ "Перун", 2005. – 1728 с.
6. Веревкин И. А. Воспитание конкурентоспособной личности будущего учителя / Инновации и традиции в решении проблем модернизации современного образования: материалы Международ. науч.-практ. конф. (1–30 июня 2010 г.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.egpu.ru/> – Загол. с экрана.
7. Декларация Европейской Комиссии и министров профессионального образования европейских стран по развитию сотрудничества в области образования и обучения в Европе, принятая на заседании 29–30 ноября 2002 года в Копенгагене (Копенгагенская декларация) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusmagistr.ru/page_0002/page_0026/page_0043/. – Загол. с экрана.
8. Енциклопедія освіти / АПН України; голов. ред. В. Г. Кремень; [заст. голов. ред. О. Я. Савченко, В. П. Андрущенко]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
9. Европейський союз – Україна: співробітництво у сфері вищої освіти. – К.: FGL Energy, 2010. – 20 с.
10. Збірник матеріалів за результатами дослідження "Кваліфікаційні вимоги до професійної діяльності педагогічних працівників" / [під заг. ред. Г. В. Єльникової]. – Київ – Черкаси, 2010. – 145 с. (Книга 1).
11. Зеер Э. Ф. Модернизация профессионального образования: компетентностный подход: [учеб. пособие для студ.]; обуч. по спец. 0305 "Профессиональное обучение" / Э. Ф. Зеер, А. М. Павлова, Э. Э. Сыманюк. – М.: Московский психол.-соц. ин-т, 2005. – 216 с.
12. Кравець С. Г. Формування ключових компетентностей майбутніх фахівців ресторанного сервісу у вищих професійних училищах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Світлана Григорівна Кравець. – К., 2014. – 230 с.
13. Кремень В. Г. Освіта, особистість і соціальний поступ / В. Г. Кремень // Доповідь на VI Українсько-польському форумі "Освіта для сучасності" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/777/>. – Загол. з екрана.
14. Митина Л. М. Психология труда и профессионального развития учителя: [текст] / Л. М. Митина. – М.: Академия, 2004. – 320 с.
15. Михнюк М. І. Теоретичні і методичні основи розвитку професійної культури викладачів спеціальних дисциплін будівельного профілю: дис. ... докт. педагогічних наук: 13.00.04 / Михнюк Марія Іванівна. – Київ, 2016. – 660 с.
16. Національна доктрина розвитку освіти: Указ Президента України № 347 від 17 квітня 2002 р. / 2002 // Освіта. – 2002. – № 26. – С. 2–4.
17. Ничкало Н. Г. Професійно-технічній освіті - державну підтримку та науково-педагогічне забезпечення / Н. Г. Ничкало // Нові технології навчання: наук. метод. зб. – К.: ІСДО, 1995. – Вип. 15. – С. 11.
18. Ничкало Н. Г. Неперервній професійній освіті - педагогічні кадри нової генерації / Н. Г. Ничкало // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2005. – № 10. – С. 21–33.
19. Овчаров А. О. Конкурентоздатність вчителя як наслідок соціально-психологічних впливів в освітньому середовищі / А. О. Овчаров [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.psyh.kiev.ua/>. – Загол. з екрана.
20. Ожегов С. И. Словарь русского языка: 70000 слов / Под ред. Н. Ю. Шведовой. – 23-е изд., испр. – М.: Русский язык, 1990. – 917 с.
21. Педагогічна майстерність: підручник / [І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.]; за ред. І. А. Зязюна. – 3-тє вид., допов. і перероб. – Київ: СПФ Богданова А. М., 2008. – 376 с.
22. Практикум по социально-психологическому тренингу / [под ред. Б. Д. Парыгина]. – Изд. 3-е испр. и доп. – СПб., 2001. – С. 352.
23. Закон України "Про вищу освіту" № 1556-VII від 01.07.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page6>. – Загол. з екрана.
24. Наказ МОН України "Про затвердження кваліфікаційних характеристик

тик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів" № 665 від 01 червня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvita.ua/legislation/other/37302/>. – Загол. з екрана.

25. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій. Постанова Кабінету Міністрів України № 1341 від 23 листопада 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>. – Загол. з екрана.

26. Указ Президента України "Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021" № 344/2013 від 25 червня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua. – Загол. з екрана.

27. Про професійний розвиток працівників. Закон України № 4312-VI від

12. 01. 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4312-17>. – Загол. з екрана.

28. Психологічний словник [текст] : словник / [ред. В. І. Войтко]. – К. : Вища школа, 1982. – 215 с.

29. Словopedia [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://slovo.org.ua/34/53399/33208.html>. – Загол. з екрана.

30. Сушенцев О. О. Формування конкурентоздатності майбутніх техніків електромеханіків у процесі вивчення фахових дисциплін: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Олександр Олександрович Сушенцев. – К., 2014. – 230 с.

31. Сушенцева Л. Л. Теоретико-методичні засади формування професійної мобільності майбутніх кваліфікованих

робітників у професійно-технічних навчальних закладах: дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04 / Лілія Леонідівна Сушенцева. – Київ, 2012. – 559 с.

32. Шуткіна Ж. А. Организационно-педагогические условия формирования конкурентоспособности выпускников негосударственного вуза : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 – Общая педагогика, история педагогики и образования / Ж. А. Шуткина. – Нижний Новгород, 2008. – 21 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dissertat.com/content/organizatsionno-pedagogicheskie-usloviya-formirovaniya-konkurentosposobnosti-vypusknikov-neg>.

Стаття надійшла 18.11.2016 р.

УДК 378(477)

Дмитро КОРЧЕВСЬКИЙ

КРИТЕРІЇ ВІДБОРУ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ КОМП'ЮТЕРНОГО ПРОФІЛЮ

У статті обґрунтовано основні характеристики та особливості навчальних знань з основ комп'ютерних наук у контексті їх інтеграції. Визначено критерії відбору інтегрованих знань для формування змісту професійної підготовки майбутніх фахівців комп'ютерного профілю.

Ключові слова: інтеграція, знання, зміст професійної підготовки, фахівці комп'ютерного профілю.

The main features and characteristics of academic knowledge on the basics of computer science in the context of integration in the article considered and grounded. The selection of integrated knowledge criteria for shaping the content of training future specialists of computer is defined.

Keywords: integration, knowledge, maintenance training, computer specialist's profile.

Мета: обґрунтувати основні характеристики й особливості знань у контексті їх інтеграції та визначити критерії

відбору інтегрованих знань для формування змісту професійної підготовки майбутніх фахівців комп'ютерного профілю.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Перебудова сучасної освіти характеризується тенденцією до постійного оновлення усіх компонентів педагогічних систем. Суттєве місце займають формування змісту навчання та розробка способів його постійного оновлення. Принципи і критерії відбору змісту навчання, особливо у професійній освіті, у свою чергу, вимагають корекції.

У професійній підготовці сучасного фахівця комп'ютерного профілю такі критерії і принципи є не лише складнішими, а й вимагають швидкого оновлення, оскільки галузеві зміни є більш динамічними.

У контексті формування змісту професійної підготовки первинними завжди були знання та способи їх структурування. Неабияка роль відводиться професіями, що виникли порівняно недавно та інтенсивно розвиваються.

Ідеться про підготовку фахівців у галузі комп'ютерних наук та технологій. Низка проблем, пов'язаних з цим, вирішується різними шляхами, причому най-

частіше на практичному рівні.

Водночас переважна більшість наукових праць з інформаційних та комп'ютерних технологій стосується їх застосування у підготовці фахівців різних спеціальностей, а педагогічний доробок щодо формування та інтеграції змісту професійної підготовки фахівців комп'ютерних спеціальностей є незначним.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми інтеграції змісту навчання у професійній освіті присвячена низка праць (В. Безрукова, А. Беляєва, М. Берулава, Р. Гуревич, Б. Камінський, І. Козловська, Д. Коломієць, М. Махмутов та ін.). Важливе місце в педагогічних дослідженнях займає питання структурування знань у змісті освіти (Д. Брунер, В. Гінецинський, Л. Зоріна, В. Краєвський, В. Ледньов, М. Скаткін, А. Сохор, П. Херст та ін.). Професійною підготовкою фахівців комп'ютерного профілю займалися О. Шестаков, І. Мендзєбровський, О. Сорочинський, О. Брянцев, С. Петрович, О. Прозор, Т. Альшанська, І. Захарова, Н. Поліщук, І. Федоров, І. Бардус та інші.

Як зазначає С. Клепко, "сподівалися, що комп'ютери допоможуть впорядкувати світ знань. Але внаслідок створен-